

Χρίστος Παπακυριακόπουλος (1914 – 1976)

Ο μεγάλος Έλληνας μαθηματικός Χρίστος Παπακυριακόπουλος γεννήθηκε στο Χαλάνδρι το 1914 και ήταν γιος του εύπορου υφασματέμπορου Δημήτριου Παπακυριακόπουλου με καταγωγή από την Τρίπολη. Αποφοίτησε από το Βαρβάκειο και το 1933 ξεκίνησε τις σπουδές του στη Σχολή Πολιτικών Μηχανικών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου. Εκεί συνάντησε τον Νικόλαο Κρητικό, ο οποίος αναγνώρισε το μαθηματικό του ταλέντο και τον έπεισε να μετεγγραφεί στη Μαθηματική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Τα ενδιαφέροντα του Χ. Παπακυριακόπουλου εντοπίζονταν στην τοπολογία, έναν κλάδο των μαθηματικών που εκείνα τα χρόνια βρισκόταν σε εμβρυακό στάδιο. Μελέτησε μόνος του τα συγγράμματα των πρωτοπόρων της τοπολογίας *P.S. Alexandron* και *H. Hopf*. Μετά την αποφοίτησή του το 1938, εργάστηκε ως βοηθός του Ν. Κρητικού στο Ε.Μ. Πολυτεχνείο. Άνθρωπος εσωστρεφής, που δεν ανοιγόταν εύκολα στους συναδέλφους του, περνούσε ώρες ατελείωτες στο γραφείο του, μελετώντας τοπολογία υπό τους ήχους του *R. Wagner*. Γρήγορα κλήθηκε να υπηρετήσει τη στρατιωτική του θητεία και όταν κηρύχθηκε ο πόλεμος του 1940 βρέθηκε στο αλβανικό μέτωπο.

Πνεύμα προοδευτικό, στην κατοχή εντάχθηκε στο ΕΑΜ. Το 1943 πήρε το Διδακτορικό του Δίπλωμα από το Πανεπιστήμιο Αθηνών με τη διατριβή «Μία Μέθοδος Αποδείξεως του Αναλλοιώτου των Ομολογικών Συμπλεγμάτων Ενός Συμπλόκου», με εισηγητή τον Π. Ζερβό και σύμβουλο τον Ν. Κρητικό. Μετά τα Δεκεμβριανά του 1944, πήρε τα βουνά με τους αντάρτες και βρέθηκε να διδάσκει Αριθμητική στο μονοθέσιο δημοτικό σχολείο του Παλαμά (Καρδίτσα). Μάταια ο νονός του, που ήταν Υπουργός Εσωτερικών, τον έψαχνε για να τον διορίσει Δήμαρχο Χαλανδρίου. Την ίδια περίπου εποχή έχασε τον αδελφό του, που πολεμούσε τους Γερμανούς με την Ταξιαρχία Rimini στη Βόρειο Ιταλία.

Χρίστος Παπακυριακόπουλος (1953)

Μετά τη Συμφωνία της Βάρκιζας (12-2-1945) ο Χ. Παπακυριακόπουλος επανήλθε στο Πολυτεχνείο, αλλά το κλίμα ήταν βαρύ γι' αυτόν, λόγω των αριστερών του φρονημάτων. Οδηγήθηκε σε παραίτηση μαζί με τον μέντορά του Ν. Κρητικό το 1946. Ασχολήθηκε μόνος του και σε πλήρη επιστημονική απομόνωση με την επιστήμη του και το 1948 προσκλήθηκε στο Πανεπιστήμιο του Princeton, όταν εντυπωσίασε τον Αμερικανό μαθηματικό *R.H. Fox* με τον τρόπο που ανέπτυξε τις αποδεικτικές του τεχνικές. Ο νεαρός μαθηματικός αποδέχτηκε την πρόσκληση και δεν ξαναγύρισε ποτέ στην Ελλάδα, εκτός από λίγες μέρες για την κηδεία του πατέρα του το 1952. Όλο αυτό το διάστημα οι ελληνικές αρχές ασφαλείας προσπαθούσαν να πείσουν τους Αμερικανούς να απελάσουν τον Χ. Παπακυριακόπουλο. Τον υπερασπίστηκε σθεναρά το Princeton, όπως είχε κάνει παλιότερα με τον *A. Einstein* και τον *Th. Mann* επί ναζισμού. Ο Χ. Παπακυριακόπουλος άρχισε να δουλεύει ως ερευνητής στο πανεπιστήμιο και γρήγορα ξεχώρισε για την πρωτοτυπία του έργου του.

Η μεγάλη συνεισφορά του “Πάπα”, όπως τον αποκαλούσαν οι Αμερικανοί, ήταν τα τρία σπουδαία θεωρήματα που άνοιξαν τον δρόμο για την κατανόηση του χώρου που ζούμε: το Λήμμα του Dehn (Dehn's Lemma), το Θεώρημα του Βρόχου (Loop Theorem) και το Θεώρημα της Σφαίρας (Sphere Theorem). Με τη δημοσίευσή τους στα τέλη της δεκαετίας του '50, λύθηκαν οριστικά τα προβλήματα που κυριαρχούσαν στην τοπολογία για σχεδόν πενήντα χρόνια. Ο Χ. Παπακυριακόπουλος ζούσε με σπαρτιατική λιτότητα σε ένα δωμάτιο ξενοδοχείου και είχε λιγοστούς φίλους. Η αφοσίωσή του στη μαθηματική έρευνα ήταν και η αιτία που δεν αποδέχθηκε καθηγητική έδρα και αποφάσισε να μη δημιουργήσει οικογένεια. Ο ίδιος αναφέρει σε επιστολή του προς τον Δ. Κάππο, « ... δεν συμπαθώ και δεν αναλαμβάνω διδακτικά καθήκοντα. Τα καθήκοντά μου είναι έρευνα και μόνο έρευνα ... Δεν παντρεύομαι διότι δεν θέλω να χάσω την ανεξαρτησίαν και την πλήρη ελευθερία την οποία έχω τώρα ... ».

Στο Πανεπιστήμιο του Princeton (1969)

Τα τελευταία 20 χρόνια της ζωής του ασχολήθηκε ιδιαίτερα με την Εικασία του H. Poincaré και έθεσε τις βάσεις για τη λύση της (την έλυσε ο Ρώσος μαθηματικός *G. Perelman* το 2002). Το 1962 ανακηρύχθηκε Senior Research Mathematician και το 1964 ήρθε η αναγνώριση, καθώς τιμήθηκε από την Αμερικάνικη Μαθηματική Εταιρία με το Βραβείο *O. Veblen* (το οποίο θεωρείται η ανώτατη τιμητική διάκριση στο χώρο της Γεωμετρίας) όταν αυτό δόθηκε για πρώτη φορά. Την ίδια χρονιά η Ακαδημία Αθηνών τον εξέλεξε Αντεπιστέλλον Μέλος στην Τάξη των Θετικών Επιστημών. Το Πανεπιστήμιο του Princeton τον τίμησε σε ειδική τελετή το 1976 και δημοσίευσε τα ερευνητικά του αποτελέσματα καθώς και εκείνα που δεν είχαν ακόμη δημοσιευθεί.

Μετά την πτώση της δικτατορίας, του αποδόθηκε η ελληνική ιθαγένεια και ο Χ. Παπάκυριακόπουλος άρχισε να προγραμματίζει το πρώτο του ταξίδι στην Ελλάδα μετά το 1952. Όμως, η μοίρα είχε διαφορετική γνώμη και ο μεγάλος Έλληνας μαθηματικός έφυγε από τη ζωή στις 29 Ιουνίου 1976, χτυπημένος από καρκίνο του στομάχου. Η τέφρα του τάφηκε στο κοιμητήριο του Princeton.

Στο Πανεπιστήμιο του Princeton (1958)

Ο Χ. Παπακυριακόπουλος, κατά την ολιγοήμερη επιστροφή του στην πατρίδα για την κηδεία του πατέρα του το 1952, συντάσσει τη διαθήκη του, όπου κυριευμένος από τη μεγάλη του αγάπη προς το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, γράφει « ... Εγκαθιστώ γενικών κληρονόμων το Εθνικόν Μετσόβιο Πολυτεχνείο, εις το οποίον επιθυμώ να περιέλθει άπασα η κατά τον θάνατον μου ευρεθισόμενη κινητή και ακίνητος περιουσία μου ... ».

Η Σύγκλητος του Ε.Μ. Πολυτεχνείου, έχοντας υπόψη την αγάπη του Χ. Παπακυριακόπουλου για τα Μαθηματικά, αποφάσισε (σε συνεδριάσεις της στις 13/11/1998, 18/10/2002 και 18/04/2008) τα έσοδα της παραπάνω δωρεάς να διατίθενται από τον Τομέα Μαθηματικών για τα ακόλουθα:

- Βράβευση προπτυχιακών φοιτητών για την επίδοσή τους στα Μαθηματικά.
- Υποτροφίες σε υποψήφιους διδάκτορες του Τομέα Μαθηματικών.
- Διεξαγωγή συνεδρίων ή ημερίδων στη μνήμη του Χ. Παπακυριακόπουλου.
- Πρόσκληση επιστημόνων διεθνούς κύρους για σειρά διαλέξεων και σεμιναρίων.
- Κάλυψη δαπανών για τη μετάφραση ή/και έκδοση βιβλίων.
- Οποιοδήποτε σκοπό που αποβλέπει στην ενίσχυση ή βελτίωση του ερευνητικού ή διδακτικού έργου του Τομέα Μαθηματικών.

Με τον πατέρα του και τον αδερφό του (1921)

Με τη μητέρα του και τη γιαγιά του (1948)